

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات

15/07/2018

ג' אב תשע"ח

מורות ומורים יקרים שלום וברכה,

אימרה חסידית מיוחסת לרבי שמחה בונים מפּשֵׁסְקָה שאמר: לכל אחד צריכים להיות שני כיסים, בהם ישתמש כשיצטרך לכך. בכיס אחד כתוב – "בְּשִׁבְלֵי נְבִיא הָעוֹלָם" (משנה, סנהדרין, פרק ד משנה ה), ובכיס השני – "וְאֶנְכִי עֶפֶר וְאֶפֶר" (בראשית יח, כז).

נפלה בחלקי הזכות, לשרת ארבע שנים בתפקיד הייחודי של ניהול תחום דעת אזרחות במשרד החינוך. משמעותו היא נשיאה באחריות כוללת להוראת המקצוע בבתי הספר. אני מחויבת לאתגרי העשייה הציבורית, ופועלת בזירה החברתית-חינוכית מעל שני עשורים. תפקידי זה, היה שיעור האזרחות המשמעותי שלי, במסגרתו עסקתי בסוגיות מפתח ציבוריות בדרך מעמיקה ורחבה במיוחד.

בארבע השנים הללו, בהובלה מעולה של צוות ההדרכה כולו, המקצוע זכה להתייבב שוב ולעלות על דרך המלך. אני שמחה וגאה על כך. בספורים ובשיחות רבות פגשתי מורים מחויבים ויצירתיים, השותפים לתחושה הזו ומקדמים למידה איכותית בכל רחבי הארץ. כתמיד, המורים לאזרחות הם מורים דעתניים, חזקים ופעילים מאד. אלברט אינשטיין אמר: "מטרת החינוך צריכה להיות: אנשים המצטיינים בעצמאות - במחשבה ובמעשה - ועם זאת רואים בשירות למען הכלל את משימת חייהם העיקרית". בעבודתכם, אתם המחנכים, מאפשרים לתלמידי ישראל עיסוק ביקורתי בשאלות יסוד הנוגעות לחזון המדינה, מעודדים מעורבות ומחויבות אזרחית, עוסקים עמם בשאלות של זהות, ויוצרים מפגש ושיח בין קבוצות שונות בחברה הישראלית.

בארבע השנים שחלפו, יצרנו התחדשות פדגוגית משמעותית באפיקים רבים מאוד שכעת נושאים פרי:

הרחבה והעמקה של פיתוח מקצועי

- ✓ בכל שנה יצרנו פיתוח מקצועי עשיר וייחודי, תוך שיתוף פעולה עם ארגוני חינוך אזרחי, חשיפה למרצים מעולים מבחינה אקדמית, ומפגש עם אנשים בעלי רקורד עשיר של עשייה אזרחית. תודה מיוחדת לעינת רפאלי שמובילה את הפיתוח המקצועי בכללותו, ופיתחה את קורס המתודיקה למיועדים לרישיון הוראה.
- ✓ לשם ביסוס פרופסיונאלי הענקנו עשרות רבות של רישיונות הוראה למורים שהתמקצעו לאורך שנים ולא קיבלו בעבר רישיון הוראה. המורים עשירי הניסיון המקצועי, אירחו את נציגי צוות ההדרכה לתצפית שיעור. תודה גדולה לאיריס אלטרגוט ולצוות על הטיפול המסור ועל ליווי כלל בקשות הרישיון עד לקו הגמר.

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات

✓ במסגרת רפורמת הלמידה המשמעותית, גייסנו והכשרנו צוות רחב ומגוון המונה בכל שנה עשרות מדריכים מכל רחבי הארץ. מדריכי המקצוע תורמים מניסיונם ועבודתם האיכותית לליווי מורים בבתי הספר, ליווי השתלמויות, ופיתוח תוכן ייחודי מבוסס ניסיון. בשנים האחרונות הכפלנו במיוחד את צוותי ההדרכה ואת ההשתלמויות של המורים הערבים, הבדואים והדרוזים. תודה אישית על הובלת צוות ההדרכה למובילות המחוזות ברחבי הארץ, לאיילת יסעור, דקלה בן פזי, ווליד חוש, אולפת מארון, האדי חמדאן וסאלמה אבו מוסא.

דגש על שיתוף, נגישות ושקיפות

✓ במהלך של היועצות ודיון עם מורים ומדריכים ועם וועדת המקצוע, פרסמנו את מחוון המושגים המאפשר לכלל המורים להכיר בדיוק את דרישות הבחינה.

✓ שכללנו את תחום הערכת הבחינות על ידי תהליכים משמעותיים של תקשוב, הסדרה, הכשרה ומשוב מקצועי; כל אלו בהובלה משמעותית של רונית בלום וג'ינאן דניאל.

✓ בנינו אתר מפמ"ר שאין דומה לו במקצועות לימוד אחרים. אתר נגיש ובו מעודכן כל המידע הדרוש למורים ולתלמידים, יוזמות מיוחדות, חומרי הוראה, והנחיות לקראת בחינת הברורות. האתר נולד ומטופל באדיבותה של איילת ברק.

✓ פתחנו קבוצת פייסבוק למורים לאזרחות שמאפשרת שיח מקצועי, החלפת רעיונות ופרסום חומרי למידה מתחדשים ועדכניים. כללי המשחק בקבוצה מאפשרים ואף מחייבים אותנו, לנוכח אירועים מורכבים במציאות הישראלית, לשמור על שיח מקצועי ומכבד. הקבוצה מהווה הזדמנות נדירה להיכרות עם נקודות מבט שונות של מורי האזרחות בשטח. הקבוצה מאפשרת חיבור ושיתוף פעולה בין המורים.

הרחבת שותפויות

✓ חידשנו והעמקנו את השותפות והסיורים להיכרות עם מוסדות המדינה: הכנסת, בתי המשפט, בית הנשיא, הממשלה, מבקר המדינה. לאחרונה פותחה עבורנו במיוחד יחידת הוראה [באגף ממשל וחברה](#) במשרד ראש הממשלה.

✓ העמקנו והרחבנו [שיתופי פעולה וממשקים](#) עם ארגוני חינוך שעוסקים בסוגיות אזרחיות: יסודות, מט"ח, גשר, מכון ון ליר, המרכז להעצמת האזרח, המכון הישראלי לדמוקרטיה, שער לאקדמיה ואחרים. כל אחד תרם את תחומי המומחיות שלו כדי להעניק למורים כלים ואפשרויות ייחודיות ללמידה והוראה.

יצירת הזדמנויות ללמידה אחרת

- ✓ מקצוע האזרחות מוביל בתחום תוכניות ממיירות בגרות. פיתחנו מסלולי לימוד והכשרה: למידה מבוססת פרויקטים, למידה עצמאית ולמידת חקר בעברית ובערבית. תודה מיוחדת על עמידה בראש החץ בתחום כישורי למידה עצמאיים ומיומנויות חקר וחשיבה מסדר גבוה במזכירות הפדגוגית, לרוחמה וילשטיין, נעמה סורקיס קוניץ, אריק פרידמן, תמיר לוי סבג, שאדי הייב, וורוד סבאח.
- ✓ תוכנית 5 יח"ל באזרחות מתרחבת בכל שנה והיא כוללת החל מהשנה הזו גם אפשרות להיבחנות אקסטרנית. בשנים האחרונות יצרנו תוכנית ייחודית של כיתה וירטואלית ארצית רב מגזרית בשיתוף מט"ח. תודה גדולה לצאלה שחם שמלווה את מורי חמש יחידות אזרחות באופן מקצועי צמוד ומיטבי.
- ✓ כחלק מהרפורמה ללמידה משמעותית, שמרנו על תנאי המורים בבדיקת מטלות הביצוע. הצענו סוגים חדשים של מטלות ביצוע, ובתהליך חשיבה ושיתוף מורים יצרנו מחוון גרי שמאפשר למורים יותר אוטונומיה, יצירתיות, והתאמה לאוכלוסיות תלמידים שונות. בנוסף סייענו ביצירת שיתופי פעולה בין בתי ספר שהובילו מטלות ביצוע משותפות בין מגזרים, בשיתוף עמותת גשר ובהובלתה של תמר רוט.
- ✓ לשם העשרה והרחבה, פיתחנו חומרי למידה עדכניים: [מדריך לחינוך ערכי](#) ולהוראת דיאלוג ארציות, יחידה בנושא [השתלבות יהודי אתיופיה מנקודת מבט אזרחית](#), יחידת השכלה כללית בנושא [מגדר ואזרחות](#), הצעות [לסיוורם אזרחיים](#), חומרי למידה ומטלת ביצוע [לעולים חדשים](#) שכוללים הכנת תשתית לספר לימוד מתאים שיפורסם בשנה הבאה, מענה לתלמידים עם [לקויות למידה](#), תוכנית ייחודית [לתלמידים כבדי שמיעה וחירשים](#). תודה מיוחדת בפיתוח התוכן לטל פלבסקי, חגית עגור הלוי, איילת יסעור, עינת דן, הקטור שיקלובין, אפרת גליקמן וליטל צרפתי.

פתגם אהוב עלי של ביתא ישראל מלמד שיעור באומץ: אל תתפוס את הנמר בזנבו, אבל אם תפסת- אל תעזוב. אני מבקשת להודות באופן אישי ומיוחד לכלל הצוות שהוביל את המקצוע לצדי וליווה אותי. הצוות מגוון ומיוחד והעבודה המשותפת הייתה אינטנסיבית ומעשירה. התברכנו בצוות של מדריכים המצוינים בלמידה עצמית, ראש גדול, מוכנות מתמדת לשיח ומאור פנים. זכיתי ללוות באופן אישי ארבע מדריכות בכירות שיצאו לאחרונה לגמלאות: רוחמה וילשטיין, אסתר בוכניק, חיה קירמאיר ודורית גזית. כולן השפיעו מחוכמתן וקידמו באופן משמעותי פיתוח תוכן חדשני, הוראה מיטבית לאוכלוסיות ייחודיות וקירוב לבבות. כולן עשו מלאכתן בחריצות רבה, בענווה, באמונה ומתוך רצון להשפיע לטובה על המרחב הציבורי בישראל.

משרד החינוך – وزارة التربية والتعليم
המזכירות הפדגוגית – السكرتارية التربوية
הפיקוח על הוראת האזרחות – التفطيش على تعليم المدنيات

ניהול מקצוע האזרחות בישראל מחייב מקצועיות וממלכתיות. נדרשים לכך הקשבה ולימוד מתמיד, הצבת המורים והתלמידים בראש סדר העדיפויות, שיתוף גורמים רבים בהיוועצות, ולבסוף קבלת החלטות במציאות מורכבת, תוך היכרות מעמיקה ומכבדת עם בעלי עמדות שונות מאד, אשר לכולם משותפת הדאגה לחיינו כאן.

תודה אישית שמורה לגורמים בכירים במשרד ומחוצה לו שלקחו חלק מרכזי לצדי בהובלת המקצוע והיו שותפים לדרך. יו"ר המזכירות הפדגוגית ד"ר משה (מוישי) וינשטוק, מנהלת אגף חברה ורוח גב' אלירז קראוס, יו"ר ועדת המקצוע ד"ר אסף מלאך- כולם עשו מלאכתם נאמנה, במסירות רבה, ביושרה ובחוכמה מקצועית ואקדמית.

היו אלה עבורי ארבע שנים מרתקות, בהן פגשתי רבים מכם המורות והמורים באופן אישי. אני מודה לכם על הקשר החם, העצות הטובות והמעורבות האישית. אני מזמינה אתכם לשמור על קשר ולהכיר מקרוב את הנושאים הקרובים ללבי, אשר כעת אני שבה אליהם: מעורבות אזרחית עירונית, חברה ומגדר, הוראה וכתביה.

מצרפת כאן למעוניינים: קישור לבלוג שלי, קישור לדף הפייסבוק שלי, קישור לראיון האישי ביותר שנתתי במהלך תפקידי. מספר הטלפון שהכרתם הוא מספר הטלפון שלי הממשיך איתי.

שמחתי מאד על ההזדמנות לפגוש אנשים רציניים ומעורבים כמותכם, אצפה בגאווה גדולה בדרך שבה תמשיכו להוביל את המקצוע ולשמור על שיח אזרחי משמעותי בבתי הספר.

מאחלת לכולכם קיץ שקט ונעים, והמשך עשייה ברוכה.

להתראות ולהשתמע,

מפמ"ר אזרחות

יעל גוראון